

مبتنی بودن بر شریعت و حیانی شاخص اصلی عرفان ناب است

مدرس حوزه و دانشگاه با بیان این‌که یکی از خصلت‌های عرفان ناب مبتنی بودن آن بر شریعت و حیانی است، افزود: برای تسکین آلام ذهنی، فکری و روحی انسان نسخه‌ای که خالق او ارائه کند، قطعاً مفیدتر خواهد بود.

مدرس حوزه و دانشگاه با بیان این‌که یکی از خصلت‌های عرفان ناب مبتنی بودن آن بر شریعت و حیانی است، افزود: برای تسکین آلام ذهنی، فکری و روحی انسان نسخه‌ای که خالق او ارائه کند، قطعاً مفیدتر خواهد بود.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه و نگارنده 9 جلد کتاب در باب جنبش‌های نوظهور معنوی، در نشست «آسیب‌شناسی عرفان‌های کاذب» که در سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار شد، به ایراد سخنرانی پرداخت.

فعالی با بیان این‌که بخش اول و دوم در عرفان ناب اسلامی، منابع عرفانی و پیشگامان آن هستند، اظهار کرد: سومین نکته در باب عرفان اسلامی، شاخصه‌های عرفان ناب است. عرفان ناب دارای 10 ویژگی و خصیصه است؛ اول آنکه عرفان ناب خدا محور است، یعنی معتقد است آمدن انسان به این جهان برای نیل به هدفی صورت گرفته و آن آشتی با مبدأ عالم هستی است که برای این مهم باید تلاش کند.

این محقق و پژوهشگر در ادامه عنوان کرد: نام این تلاش در ادبیات دینی تقوا، عمل صالح یا عمل ایمانی است. در توضیح تقوا می‌توان گفت که باید کاری کرد تا خدا با انسان آشتی کند و در کنار او بنشیند همان‌طور که در فرازهایی از ادعیه، خداوند را با عبارت «یا جلیس الذاکرین» می‌خوانیم.

این مدرس حوزه و دانشگاه ادامه داد: عرفانی ناب است که دست انسان را در دست خدا بگذارد، قد انسان‌ها را تا آسمان‌ها بلند کند، خواهان تصفیه و طهارت درون انسان‌ها باشد و لحظه به لحظه انسان را با خدا صمیمی‌تر کند. بنابراین اولین خصیصه عرفان ناب این است که انسان را از فرش به عرش برساند، «إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ» سخنان پاکیزه به سوی او بالا می‌رود و کار شایسته به آن رفعت می‌بخشد» (فاطر/10) عرفان ناب تا مقام عصمت انسان را بالا می‌برد، یعنی جایی که انسان دیگر خطا و اشتباه نکند. تعبیر دینی آشتی با خدا «قرب الی الله» است.

وی با تأکید بر این‌که قرب دو گونه است؛ قرب انسان به خدا و قرب خدا به انسان، افزود: در قرآن آیاتی ناظر به هر دو قرب؛ یعنی هم قرب خداوند به ماسوا و هم قرب مخلوقات و بندگان به خدا وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به آیات «وَتَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَكِن لَّا تُبْصِرُونَ» و ما به آن [محتضر] از شما نزدیک‌تریم ولی نمی‌بینید» (واقعه/85) و یا آیه «وَتَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ» و ما از شاه‌رگ [او] به او نزدیک‌تریم» (ق/16)، یعنی نسبت خدا با انسان نسبت بود و نبود است.

فعالی ادامه داد: همچنین در آیه دیگر که از لطایف آیات قرآن به حساب می‌آید، چنین می‌فرماید: «وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ» و هرگاه بندگان من از تو درباره من بپرسند من نزدیکم»، در اصل باید يك «قل» در آیه باشد اما مفسران عنوان می‌کنند که به علت شدت قرب خدا به انسان از آوردن واسطه صرف نظر شده است.

این محقق و پژوهشگر با بیان این‌که دومین خصلت عرفان ناب مبتنی بودن آن بر شریعت و حیانی است، خاطرنشان کرد: نسخه عمل انسان در این جهان دو گونه است؛ اول نسخه‌ای که حاصل وحی خداوند است و به آن شریعت و حیانی می‌گویند و دومین مورد عبارت است از نسخه‌های بشری؛ مسلم است که برای تسکین آلام ذهنی، فکری و روحی انسان نسخه‌ای که خالق او ارائه کند قطعاً مفیدتر خواهد بود.

وی افزود: حدود سده 5 قبل از میلاد؛ یعنی 2500 سال پیش، شخصی به نام بودا 13 سال در بیابان‌های داغ و سوزان هندوستان ریاضت کشید و به حالت روشن ضمیری، روشن باطنی و یا نیروانا دست یافت. پس از آن وی نسخه‌هایی پیچید و در طی 45 سال آن نسخه‌ها را ترویج و تبلیغ کرد که بر اساس یافته‌ها و تجربه‌های دینی خودش تنظیم شده بود. آیین بودا به دلایلی به سرعت سراسر هندوستان را فراگرفت و از هندوستان خارج شد.

این مدرس حوزه و دانشگاه افزود: امروزه مهم‌ترین آیین معنوی غیر دینی در جهان معاصر تعلیم اخلاقی معنوی بودیسم است. در کشور خودمان نیز در دو دهه اخیر به‌عنوان مختلف آیین بودیسم تبلیغ و ترویج شده است. نکته جالب توجه اما تأسفانگیز این است که در این دو دهه کتاب‌هایی که در باب تعلیم معنوی بودا به زبان فارسی ترجمه و چاپ شده، چندین برابر آثار امام‌خمينی(ره) و شهید مطهری است.

فعالی با بیان این‌که سومین خصیصه عرفان ناب مبتنی بر اعتقاد به جهان دیگر است، ادامه داد: هرگونه عرفانی که از این سه خصیصه خالی و تهی باشد، عرفان سکولار است. سکولاریسم ابعادی دارد که یکی از ابعاد آن عرفان سکولاریسم است.

وی خاطر نشان کرد: این عرفان دو خصیصه دارد: اول آنکه از خدا تهی است و انسان در این عرفان به‌جای خدا نشسته است. اگوست کنت فیلسوف و جامعه‌شناس فرانسوی قرن 17 برای اولین بار این نظر را مطرح کرد که چرا باید به امید فرضیه‌ای به‌نام خدا بنشینیم. حدود 170 سال بعد نیچه فرضیه مرگ خدا را مطرح کرد.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به این‌که دومین ویژگی عرفان سکولار اصالت دنیا و دنیا گرایی آن است، افزود: در عرفان‌های سکولار گاه از خدا و معاد نیز اسمی به‌میان می‌آید، اما اصالت ندارد و اصالت حقیقی با انسان است؛ یعنی خداوند و هرچه در این جهان است در خدمت بشر است.

وی در ادامه توضیحات خود عنوان کرد: در این گونه از عرفان‌های سکولار مطرح می‌شود که انسان باید در این جهان به آرامش دست یابد، پس باید راهکارهای آن را کشف کرد. به‌همین جهت در راستای روش‌های شاد زیستن، کسب ثروت و هر آنچه موجب آرامش و رفاه این جهانی است، کتاب تألیف می‌شود و تمام داشته‌های درونی و بیرونی انسان بر اساس تکنیک‌های این جهانی شکل می‌گیرد.